

Causes of the Crime of Prostitution and Ways to Prevent it

Alinejat Pirmohammadi*¹

1. M.A of Criminal Law and Criminology, Khorramabad Branch, Islamic Azad University, Khorramabad, Iran. (Corresponding Author)

ARTICLE INFORMATION

Type of Article:

Original Research

Pages: 1-13

Corresponding Author's Info

ORCID: 0000-0000-0000-0000

TELL: +9800000000000

Email:

alinejatoirmohammadi59@gmail.com

Article history:

Received: 30 Oct 2024

Revised: 05 Jan 2025

Accepted: 20 Feb 2025

Published online: 22 Jun 2025

Keywords:

*Prostitution, Prostitution,
Crime Prevention, Hadd
Crimes.*

ABSTRACT

Prostitution is one of the problems whose expansion has left many bad effects on the moral health of the society and weakens the moral foundations of the family and society. This has made the causes of prostitution and its prevention solutions a necessity. Based on the mentioned necessity, the purpose of this article is to investigate the causes of the crime of prostitution and ways to prevent it. This article is descriptive and analytical and it has investigated the mentioned subject by using the library method. The findings indicate that poverty and scarcity, the potential demand of dealers and the ineffectiveness of laws are the most important reasons for the occurrence of the crime of prostitution. Empowering prostitutes through institutions, amending laws and criminalizing prostitution are the most important ways to prevent this crime. The legislator in the Islamic Penal Code has paved the way to facilitate this crime by setting a maximum punishment for this crime and anomalies and did not consider this issue when approving the law to consider it as an independent crime. Therefore, as long as the phenomenon of prostitution is not part of the category of extreme punishments, this phenomenon cannot be dealt with firmly. Therefore, punishing the phenomenon of prostitution is the only solution that can be dealt with by adhering to it and bringing it under the control of laws.

This is an open access article under the CC BY license.

© 2025 The Authors.

How to Cite This Article: Pirmohammadi, A (2025). "Causes of the Crime of Prostitution and Ways to Prevent it". *Journal of Comparative Criminal Jurisprudence*, 5(2): 1-13.

انجمن علمی فقه‌های تطبیقی ایران

فصلنامه فقه‌های تطبیقی

www.jccj.ir

فصلنامه فقه‌های تطبیقی

دوره پنجم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۴

علل بروز جرم فحشا و راه‌های پیشگیری از آن

علی‌نجات پیرمحمدی *

۱. کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد خرم‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، خرم‌آباد، ایران. (نویسنده مسؤول)

چکیده

فحشا یکی از معضلاتی است که گسترش آن تأثیرات سوء زیادی بر سلامت اخلاقی جامعه برجای گذاشته و باعث تضعیف بنیان‌های اخلاقی خانواده و جامعه می‌شود. همین امر علل بروز فحشا و راهکارهای پیشگیری از آن را به یک ضرورت مبدل ساخته است. براساس ضرورت مورد اشاره، هدف مقاله حاضر بررسی علل بروز جرم فحشا و راه‌های پیشگیری از آن است. این مقاله توصیفی - تحلیلی است و با استفاده از روش کتابخانه‌ای به بررسی موضوع مورد اشاره پرداخته است. یافته‌ها بر این امر دلالت دارد که فقر و تنگدستی و تقاضای بالقوه دلالان و ناکارآمدی قوانین مهم‌ترین دلایل بروز جرم فحشا است. توانمندسازی زنان روسپی از طریق نهادها، اصلاح قوانین و تعزیری‌دانستن جرم فحشا، مهم‌ترین راهکارهای پیشگیری از این جرم است. قانون‌گذار در قانون مجازات اسلامی با تعیین مجازات حدی برای این جرم و ناهنجاری‌ها راه تسهیل به این جرم را هموار کرده است و هنگام تصویب قانون این موضوع را مد نظر قرار نداده تا برای آن جرم مستقلی در نظر بگیرد. بنابراین تا زمانی که پدیده روسپی‌گری جزء دسته مجازات‌های حدی است نمی‌توان با این پدیده محکم برخورد کرد. بنابراین حکم تعزیری‌دادن به پدیده فحشا تنها راهکاری است که با تمسک بدان می‌توان با آن مقابله کرد و آن را تحت کنترل قوانین قرار داد.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۱-۱۳

اطلاعات نویسنده مسؤول

کد ارکید: .....

تلفن: +۹۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

ایمیل:

alinejatoirmohammadi59@gmail.com

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۰۹

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۲

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱

واژگان کلیدی:

جرم فحشا، روسپی‌گری، پیشگیری از جرم، جرایم حدی.

خوانندگان این مجله، اجازه توزیع، ترکیب مجدد، تغییر جزئی و کار روی حاضر به صورت غیرتجاری را دارند.

© تمامی حقوق انتشار این مقاله، متعلق به نویسنده می‌باشد.

مقدمه

در اکثر جوامع پدیده فحشا وجود دارد و بنا به فرهنگ هر جامعه، دیدگاه مردم آن نسبت به این پدیده متفاوت می‌باشد، اما مسأله‌ای که باید مد نظر قرار گیرد، این است که چه عوامل و عللی باعث می‌شود که یک زن حاضر به این عمل گردد، البته فحشا مختص زنان نیست و مردان زیادی نیز وجود دارند که از این واژه بی‌نصیب نیستند. فحشا و روسپی‌گری نمود بسیار پیچیده، چندبعدی، ناآشکار و تودرتو، شایع در تمامی جوامع می‌باشد که علل بروز آن بسیار متفاوت است، از این عوامل می‌توان فقر، بیکاری، تربیت نامناسب، اعتیاد اعضای خانواده، نارضایتی از روابط زناشویی و ... را نام برد، چراکه در حالت طبیعی هیچ انسانی دست به چنین عمل قبیحی نمی‌زند، اما وقتی عوامل مختلفی (انگیزه‌های اقتصادی، ناهنجاری‌های اجتماعی) دست‌به‌دست هم می‌دهند فرد به سمت چنین رفتاری سوق داده می‌شود، بنابراین اگر خواهان ریشه‌کن شدن این وقایع هستیم، علل و عوامل این مسائل را باید ریشه‌یابی کنیم با زندانی کردن و حتی اعدام متجاوز نمی‌توان این معضل اجتماعی را از بین برد. باید ریشه‌یابی در علل بروز جرم فحشا به‌طور کامل مورد بررسی و آنالیز قرار گیرد تا بتوان آن را در جامعه برطرف نمود.

در این پژوهش بیشتر به بررسی تأثیر وضعیت اقتصادی و فساد اخلاقی در بروز این جرم خواهیم پرداخت سودآوری و اندوختن ثروت عامل گرایش به روسپی‌گری و فحشا نبوده، بلکه در بیشتر مواقع وضعیت بد مالی، بیکاری یا شغل نامناسب، بدون سرپرست یا بدسرپرستی، وضعیت نامناسب معیشتی و اقتصادی همسران و والدین آنان از یک‌سو و لذت و جنون جنسی، تمکن مالی خوب متقاضیان، از دیگرسو شرایط را برای روسپی‌گری مهیا کرده است، روسپی‌گری خیابانی برای روسپیان به‌عنوان یک حرفه تلقی می‌شود که برای گذراندن زندگی معیشتی خود یا خانواده خود، فعالیت می‌نمایند. نتایج این پژوهش وضعیت بد اقتصادی، فساد اخلاقی و سکوت سنگین قوانین را دارای بیشترین قدرت تأثیرگذاری بر گرایش پاسخگویان به حرفه روسپی‌گری می‌داند. درخصوص جرم فحشا، پژوهش‌های متعددی انجام شده است: علی فلاحتی در پژوهشی به بررسی روسپی‌گری از منظر قانون‌گذار پرداخته و سکوت قانون‌گذار در

اتخاذ سیاست‌های پیشگیرانه را از عوامل اشاعه فساد و فحشا در جامعه می‌داند (فلاحتی، ۱۳۸۳). ربانی خوراسگانی و قانع عزآبادی نیز در پژوهشی تحت عنوان «بررسی تجارب زیسته زنان روسپی (مورد مطالعه: شهرهای یزد و اصفهان)» تلاش کرده‌اند به این سؤال پاسخ دهند که چرا باوجود ورود مسائل فقهی و اهمیت‌دادن به عفاف زنان همچنان این پدیده قربانی می‌گیرد؟ که در پاسخ همان ضعف اقتصادی در درجه اول و ضعف قوانین هم‌تراز با مسائل حقوقی است (ربانی خوراسگانی و قانع عزآبادی، ۱۳۹۴).

تمایز و نوآوری مقاله حاضر نسبت به پژوهش‌های انجام‌شده این است که در این مقاله، علل بروز جرم فحشا و راه‌های پیشگیری از آن بررسی می‌شود. براساس آن چه گفته شد، هدف حاضر بررسی این سؤال است که علل بروز جرم فحشا چیست و راه‌های مقابله با آن کدام است؟ فرضیه مقاله نیز عبارت است از این که «به‌نظر می‌رسد در حقوق کیفری ایران، مجازات حدی برای فحشا تعیین کرده است و به همین دلیل مقابله با آن به دلیل مجازات سنگین قانون‌گذار چندان ساده نیست. برای مقابله با آن لازم است رویکرد تعزیری در قبال آن داشت که همین امر کنترل آن تحت قوانین را تسهیل می‌کند.» به‌منظور بررسی سؤال مورد اشاره ابتدا مفهوم و انواع فحشا بررسی شده و در ادامه از دلایل و درنهایت راهکارهای مقابله با آن بحث و بررسی شده است.

۱- مفهوم فحشا و اقسام آن

در این قسمت به بررسی مفهوم فحشا و اقسام آن پرداخته می‌شود.

۱-۱- مفهوم فحشا

فحشا از واژه فحش گرفته شده است که در کلام اهل لغت، یعنی چیزی که از اندازه خویش تجاوز کرده است. از نظر مفهوم لغوی چنان که «راغب» در «مفردات» گفته است «فحش» و «فحشا» و «فاحشه» به معنی هرگونه رفتار و گفتاری است که زشتی آن بزرگ باشد و در قرآن مجید نیز گاهی در همین معنای وسیع استعمال شده است، مانند «کسانی که از گناهان بزرگ و از اعمال زشت و قبیح اجتناب می‌کنند» (سوری/۳۷). فحشا به معنای گفتار و رفتار ناپسند و قبیح است که قبح آن

عمده افراد روسپی شاغل در کشورهای توسعه‌یافته غربی از کشورهای فقیر آفریقا، آسیا و شرق اروپا قاچاق می‌شوند (قربانی، ۱۴۰۰: ۱۴-۱). می‌توان گفت که روسپی‌گری اجباری به وضعیت بد معیشتی و اقتصادی در جوامع برمی‌گردد که اندیشمندان در تعریف اجباری بودن آن را انجام نوعی مبادله بین دو نفر و ارائه خدمات جنسی به دیگران در مقابل دریافت پول و بارانه جنسی زنان و مردان به‌منظور کسب درآمد تلقی می‌کنند.

بروز مسائل و مشکلات اقتصادی بر روی فرهنگ هر جامعه اثر منفی داشته است، بیکاری، تورم، عدم ثبات شغلی و ... باعث تضعیف اخلاق شده و خودشکوفایی فرهنگی و استعلائی فرهنگی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد، عمده این افراد از حمایت اجتماعی لازم بی‌بهره بوده و استقلال و توانمندی لازم را ندارند، به ناچار در ورطه بهره‌کشی جنسی و تن‌فروشی قرار می‌گیرند (ناطق‌پور، ۱۳۸۶: ۴۵). بسیاری از این زنان شرایط خانوادگی نابسامانی دارند و آرامش و امنیت لازم را در درون خانواده نداشته و حمایتی متناسب با مشکلات و نیازهای این افراد تعریف نشده است، ناچار به سمت بهره‌کشی جنسی هدایت می‌شوند. عمده افراد مورد تحقیق از فقر اقتصادی رنج می‌برند و جهت تأمین معیشت خود مجبور به کار در محیط‌های نامناسب و آسیب‌زا شده یا این که مستقیماً اقدام به تن‌فروشی کرده‌اند. وضعیت فقر فردی و خانوادگی این افراد و موقعیت بد اجتماعی آنان را مجبور به روسپی‌گری می‌کند، معضلی که اکثر جوامع با آن دست و پنجه نرم می‌کنند، البته نمی‌توان فقر را تنها عامل فحشای اجباری دانست، بلکه یکی از عوامل مهم هست، چون در هر جوامع بسیاری از افراد فقیر هستند، ولی روسپی‌گر نیستند

۱-۲-۲-۱- فحشای اختیاری

فحشای اختیاری بیشتر برای انگیزه مشخص و با اهداف سود و نفع است که با آگاهی انجام شده و به‌عنوان یک منبع درآمد به آن نگرسته می‌شود. بیشتر کسانی که به این نوع از فحشا روی می‌آورند، به‌عنوان یک شغل و درآمد به آن نگاه می‌کنند، به‌نظر آن‌ها هر فردی برای کسب درآمد و اشتغال آزاد است و روسپی‌گری هم از این قاعده مستثنی نیست.

زیاد باشد (راغب اصفهانی، ۱۴۱۹: ۶۲۶). فحشا افعال یا گفتاری است که قباح و زشتی آن‌ها بسی بزرگ و آشکار است، یعنی قبح و زشتی آن‌ها فی حد نفسه بین و ظاهر است و نزد شرع و عرف زشتی‌اش معلوم و مشخص است (کلینی، ۱۳۷۵: ۳۵۷/۲). بنجامین در تعریف روسپی یا فاحشه می‌گوید: «روسپی، زنی (یا به‌ندرت مردی) است که مخارج زندگی خود را به طور کلی یا جزئی از طریق تسلیم بدن خویش به دیگران تأمین می‌کند، این روابط جنسی همگانی بدون محبت و موقتی است، وجه آن نقداً پرداخت می‌شود، اگر محبت زن در این امر دخالت داشته باشد، فاحشگی نام نخواهد داشت» (بنجامین، ۱۳۴۴: ۹۰).

۱-۲-۱- انواع فحشا

فحشا دو نوع است که اولی از سر اضطرار و اجبار شخص سومی صورت می‌گیرد و بیشتر به‌خاطر مشکلات اقتصادی و معیشتی است که اغلب با پیشنهادات اغواکننده فریب می‌خورند و یا در برخی موقع دلالتان این حرفه شخص را مجبور به این کار می‌کنند و نوع دوم اختیاری است و بیشتر افراد به آن به‌عنوان یک شغل و منبع درآمد نگاه می‌کنند، در اینجا به‌صورت جداگانه این دو نوع بررسی می‌شوند:

۱-۲-۱-۱- فحشای اجباری

فحشای اجباری یا استعمار جنسی گونه‌ای از تن‌فروشی است که سودآوری بازار آن باعث توسعه روزافزون این صنعت در سطح جوامع جهانی شده است که حتی تصویب قوانین سختگیرانه و اعمال مجازات‌های شدید هم نتوانسته جلوی پیشروی آن را بگیرد. در پروتکل جنایات سازمان‌یافته منطق‌های سازمان ملل فحشای اجباری عبارت است از: «تملك زنان و کودکان به‌منظور درآمد اقتصادی، ارضای جنسی و نهادینه‌شدن قدرت حاکمیت دلال‌ها، صاحبان خانه‌های فحشا و گاهی مشتریان» که به‌عنوان یک بحران و معضل اجتماعی ریشه در ساختار بد اقتصادی و معیشتی جوامع دارد، چنان‌چه در مطالعات پژوهشی که در این زمینه انجام شده، یافته‌ها حاکی از آن است که این ناهنجاری اجتماعی در کشورهای در حال توسعه به‌شکل گسترده و در انواع و مدل‌های مختلف رواج دارد. همچنین بخش اعظم عرضه‌کنندگان بازار روسپی‌گری در کشورهای پیشرفته را نیز روسپیان کشورهای در حال توسعه و یا کمتر توسعه‌یافته فراهم می‌کنند، به‌طوری‌که

البته ذکر این نکته لازم است که هیچ جامعه‌ای را نمی‌توان بدون جرم تصور کرد، زیرا از روزی که جامعه تشکیل شده، جرم نیز با آن گسترش یافته است. شهید ثانی با ادعان به این که درباره کیفر قوادی تنها روایت عبدالله بن سنان را در اختیار داریم، گفته است: در سند این روایت هم محمد بن سلیمان وجود دارد که نامی است مشترک میان چند نفر که برخی تقه و برخی غیر تقه‌اند (جبعی عاملی (شهید ثانی)، ۱۴۱۰: ۴۲۳/۱۴). تنها مستند شرعی برای مجازات قیاده حدیثی است که عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) روایت کرده است. در این حدیث آمده است «قلت لابی عبدالله (ع) أخبرنی عن القواد ما حد؟ قال: لا حد علی القواد آلیس انما یعطى الاجر علی عن یقود؟ قلت جعلت فداک انما یجمع بین الذکر و الانثی حرما فقلت: هو ذاک قال: یضرب ثلاثه ارباع حد الزانی خمسہ و سبعین سوطا و ینفی من المصر الذی هو فیه.» طبق این روایت مجازات قیادت سه چهارم مجازات زنا کار غیرمحسن، یعنی ۷۵ ضربه شلاق و همچنین تبعید ذکر شده است که در مورد شلاق و میزان ۷۵ ضربه شلاق، بین تمامی فقها اختلافی وجود ندارد، اما اختلاف بین آن‌ها این است که در مرتبه اول تبعید شامل قواد شود و یا این که در تکرار محکومیت قوادی این مجازات شامل جرم قیادت خواهد شد (حر عاملی، ۱۴۰۳: ۱۳۳/۱۸-۱۲۹).

۲-۱- فقر و تنگدستی

زندگی با فقر و نداری، پیامدهای گسترده‌ای بر پیامدهای آسیب‌شناختی دارد. فقر و محرومیت سبب می‌شود تا فرد فقیر از زندگی خاصی به ناچار پیروی نماید که تأثیر آن در تمامی لایه‌ها و زوایای پنهان و آشکار زندگی‌اش نمودار است. در میان آسیب‌های اجتماعی، فقر و تنگ‌دستی اهمیت بسیار زیادی دارد، فقر از بنیادی‌ترین مشکلات و ناهنجارترین دردهای زندگی انسان است (راچ و راج، ۱۳۵۴: ۱۰۵) که با وجود پیشرفت و توسعه گسترده در زندگی بشری، میزان آن نه تنها کاسته نشده، بلکه بر طبق آمارهای موجود در حال افزایش است. مشکلات فقر صرفاً منحصر به پیامدهای خود فقر نمی‌باشد، بلکه مشکلات این مسأله اجتماعی زمانی شدت پیدا می‌کند که آن بسترساز انحرافات می‌گردد (دبیرخانه هم‌اندیشی، ۱۳۸۰: ۳۱۵/۲) و از مهم‌ترین دلیل اشاعه فساد و فحشا، فقر و تنگدستی است. فقر اقتصادی در خانواده در نتیجه

این افراد فحشا را برای زنان نوعی تمرین آزادی و اختیار می‌داند و آن را روسپی‌گری اختیاری و داوطلبانه تلقی می‌نماید (Hunt, 1993: 12). فحشای اختیاری است که وجودگرا از مکتب فکری سیمون دبووار و با شعار «زن همیشه فاقد قدرت نیست و نیازی به وابستگی به رابطه زن - مرد ندارد» آغاز شد. او معتقد است: «فحشا راهی برای رهایی از وابستگی زنان به مردان است، به گونه‌ای که قربانی نمی‌شوند، بلکه دارای قدرت هم خواهند شد» (De Beauvoir, 1989: 191). طرفداران این رویکرد در مورد نقش زن به‌عنوان یک فاحشه معتقدند «ممکن است مرد تصور نماید که مالک زن است، ولی تعلقات جنسی او نوعی توهم است، زیرا این زن است که صاحب مرد است... زن تصاحب نشده است، زیرا به او پول پرداخت شده است و زن برای ورود به چنین معامله‌ای آزاد است، چون هرگاه فردی نیاز به خدمات تخصصی همچون پزشکی، لوله‌کشی و مکانیکی داشته باشد، برای او مهم نیست که چه کسی آن کار تخصصی را انجام می‌دهد، بلکه صرفاً نیاز به خدمات او مهم است» (Pateman, 1995: 211). اینان فحشا را «جنایت بدون قربانی» می‌دانند که عاملان آن همه بزرگسال، عاقل و بالغ هستند. به اعتقاد آن‌ها تلاش علیه روسپی‌گری به دلیل صدمه به حساسیت‌های اخلاقی فرد سوم (یعنی ناظر) است و بدین جهت نیز فعالیتی جنایت‌آمیز شمرده می‌شود. این گروه جامعه را به بردباری و تحمل روسپی‌ها توصیه می‌کنند.

۲-۲- علل بروز جرم فحشا

آمارها نشان از آن دارند که در سال‌های اخیر در ایران با رشد روزافزون این پدیده و کاهش سن روسپی‌گری مواجه بوده است. هدف از بررسی حاضر شناخت علل بروز، این پدیده است که مهم‌ترین علل و عوامل فحشا در ایران فقر، بیکاری، عدم حمایت از زنان بی‌سرپرست از طریق سازمان‌ها و قوانین حمایت‌کننده، وجود درآمد فعال روسپی‌گری، وجود تقاضای بالقوه در جامعه به واسطه‌ها و دلایان فحشا و دیگر کسانی که از این راه امرار معاش می‌کنند. همچنین نواقصی که در مواد قانونی مربوط به فحشا وجود دارد، خود عاملی مهم است بر علل و بروز این پدیده می‌باشد.

عامل اصلی روسپی‌گری است که با انگیزه کسب درآمد به آن روی می‌آورند، البته نمی‌توان عامل فقر را تنها عامل دانست، زنانی که در فقر زندگی کرده قابل قیاس با افراد روسپی‌گر نیستند (مدنی قهفرخی، ۱۳۹۹: ۱۹۰).

توانمندسازی و بازگشت زنان به زندگی عادی و مستقل کاری بس دشوار است که نیازمند به ارائه راهکارهای نوین بازپروری و بازتوانی است که عدم موفقیت در این حوزه امکان بازگشت مجدد زنان به آسیب اجتماعی وجود دارد.

۲-۲- تقاضای بالقوه دلان

فعالیت تن‌فروشی برای رفع نیاز به معامله‌ای تشبیه می‌شود که در آن، به ازای تن‌فروشی، مشکلاتی مانند اعتیاد، مسائل معیشتی، فقر، بی‌کفایتی شبکه‌های حمایتی و بی‌پناهی و بی‌مکانی آنان از بین می‌رود. قاچاق جنسی معمولاً با رابطه جنسی غیراجباری برای پول یا روسپی‌گری در ارتباط است. دلان برای به‌دست‌آوردن کنترل بر قربانیان خود، از زور، مواد مخدر، راهکارهای عاطفی و همچنین تمکن مالی استفاده می‌کنند (نماین، ۱۴۰۰: ۱۲۹-۱۰۲).

عاملی اولیه و اصلی روسپی‌گری تقاضای بالایی است که توسط دلان در این رابطه وجود دارد، دلان با وعده‌های مختلف، از جمله زندگی بهتر، رفاه اقتصادی و معیشتی دختران و زنان را فریب داده، سپس آن‌ها از کشور خارج می‌کنند، این افراد عموماً در سنین پایین هستند که نشان‌دهنده میزان آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر سوءاستفاده‌های جنسی است و اهمیت برخورد سریع و وسیع با این پدیده را یادآور می‌شود، دختران و زنانی که طعمه این باندها می‌شوند، غالباً افرادی هستند که با مشکلات مالی گریبان‌گیر هستند که با وعده داشتن شغل در آن سوی مرزها، اغوا شده و به فساد کشیده می‌شوند. نبود قوانین مستقل در این زمینه (دادگاه‌ها را نیز سر در گم کرده و دادگاه با تفسیر قضایی از قانون جرایمی نظیر کلاهبرداری، قوادی و آدم‌ربایی، مفسد فی‌الارض بودن را برای این مجرمان مصداق می‌دهد، چراکه این‌گونه افراد در داخل کشور هیچ جرمی مرتکب نشده‌اند و اگر خلافی انجام داده‌اند، در یک کشور دیگر بوده است. بنابراین در چنین شرایطی، اعضای این باندها را تنها می‌توان به اتهام قوادی محاکمه کرد و نمی‌توان

پرجمعیت بودن، طلاق، کم‌توجهی به فرزندان، مرگ پدر و مادر، عدم وجود سرپرست مناسب، اعتیاد به مواد مخدر و ... تسهیل‌گر ورود فرد به فعالیت روسپی‌گری است. معمولاً زنان از نظر اقتصادی وابسته به مردان می‌باشند؛ بنابراین در معرض آسیب بیشتری قرار دارند، به‌ویژه در صورتی که در اثر حادثه‌ای مثل طلاق، ترک همسر و ... به منبع مالی دسترسی نداشته باشند، قادر به مقابله با شرایط تازه نیستند و در معرض انحرافات و کج‌روی قرار می‌گیرند. آن‌ها با هدف کسب درآمد، تحصیل پول و تأمین نیازها دست به چنین رفتارهایی می‌زنند (مقدس‌فرد، ۱۳۸۱: ۱۹-۱۸). فقر و بیکاری ممکن است برخی از زنان را به سمت انحرافات جنسی، از جمله فحشا سوق دهد. کمبود مهارت‌های شغلی در میان زنان خصوصاً دختران جوان، منجر به سلب فرصت‌های شغلی مشروع و قانونی از آنان می‌شود (فاتحی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۰۵-۸۶).

پس مشکلات مالی یکی از عوامل روی‌آوردن زنان به روسپی‌گری است، فحشای زنان بنابر قواعد و کلیشه‌ها به دلیل نیاز اقتصادی است، اما فحشای دختران ماهیتی واکنشی دارد که حاصل وجود ناهنجاری در تربیت اجتماعی است و در این شرایط، گرایش ذهنی و عاطفی این گروه به سمت ارضای نیازهای لذت‌جویانه جهت می‌یابد.

نبود سازمان‌ها و قوانین حمایت‌کننده شرایط سخت اجتماعی مانند فقر و نیاز مالی موجب گرایش زنان به این عمل می‌شود مسؤلیت اصلی روسپی‌گری برعهده سازمان‌ها و قوانین حمایت‌کننده می‌باشد. هدف از این سازمان‌ها و قوانین حمایت‌کننده بازگرداندن آسیب‌دیدگان اجتماعی و زنان روسپی به فرایند تولید اقتصادی جامعه است. به‌منظور پیاده‌کردن این رویکرد در سطح جامعه مهم‌ترین و فعال‌ترین دستگاه حمایت‌کننده در این زمینه سازمان بهزیستی می‌باشد که فعالیت خود را در سه سطح: پیشگیری، اصلاح و توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی زنان روسپی قرار داده است که در سطح توانمندی اقتصادی از طریق تأمین مسکن، اشتغال، معیشت و ... در جهت استقلال اجتماعی و اقتصادی آن‌ها گام برمی‌دارد (قربانی، ۱۴۰۰: ۴-۶). قریب به اتفاق کارشناسان و صاحب‌نظرانی که در این زمینه فعالیت داشته‌اند بر این باورند که فقر و نابرابری

علاوه بر این، بیماری و از کارافتادگی همسر نیز می‌تواند موجب تحمیل وظایف و مشکلات مالی به زن شده و زمینه‌ساز اقدام او به روسپی‌گری باشد. فساد اخلاقی شوهر، از جمله دیگر عوامل بسیار مهم دیگری است که در ایجاد خلأهای عاطفی در زنان مؤثر بوده و از جمله عوامل زمینه‌ساز اقدام به روابط جنسی خارج از ازدواج (در صورت نبود مشکلات مالی) و روسپی‌گری (در صورت وجود مشکلات مالی) در میان زنان می‌باشد.

۲-۴- ناکارآمدی قوانین

ناکارآمدی و یا نبود قوانین بازدارنده و عدم ضمانت اجرای صحیح آن و مجازات‌هایی که برای جلوگیری از ارتکاب و اشاعه فحشا، تدوین شده، باعث ایجاد فضایی مناسب برای مجرمین شده که بتوانند آزادانه به اشاعه فحشا بپردازند، یکی از فلسفه‌های مجازات، تحقق عامل بازدارندگی است. اجرای علنی حدود و مجازات‌ها بر اساس مصالح اجتماعی و به منظور جلوگیری از وقوع جرم بعدی صورت می‌گیرد. اگر این تدبیر برای حفظ عفت عمومی جامعه نادیده گرفته شود، به جای آن فحشا و فساد گسترش می‌یابد (کلانتری و زارعی، ۱۳۸۹: ۱۵۲-۱۲۳).

در قوانین ما افراد مرتبط با عمل روسپی‌گری مجرم شناخته می‌شوند، اما تاکنون این نظام قانونی نتوانسته است روسپی‌گر را مجازات و روسپی‌گری را کاهش دهد. علت هم این که «روسپی‌گری» نه تنها در قوانین جزایی ایران (از جمله قانون مجازات اسلامی) تعریف نشده، بلکه حتی مجازات این افراد را هم در قانون معین نکرده است و در فقه نیز «مجازات روسپی‌گر از نوع مجازات‌های قصاص و دیات نمی‌باشد» (خویی، ۱۴۲۲: ۴۰۷/۲) و «جرم آن را نیز قابل اثبات نمی‌داند و بنای شارع مقدس بر ستر و اختفای مسأله زنا و روسپی‌گری در شرایط عادی جامعه می‌باشد، لذا وجه اثباتی آن به گونه‌ای است که مجرمین جنسی، کمتر گرفتار شوند و قضات در این گونه موارد احکام مربوط به زنا و جرایم بر ضد عفت و اخلاق عمومی را اجرا می‌نمایند» (فلاحتی، ۱۳۸۳: ۶۱-۴۸). از سوی دیگر مجازات دلالان روسپی‌گری در صورت دستگیری حداکثر ۷۵ ضربه شلاق می‌باشد. در صورتی که مجازات زن روسپی اگر

فعل آدم‌ربایی و خارج کردن غیرقانونی دختران از کشور را به آنان نسبت داد که در حقوق ایران در مقایسه با موازین بین المللی، ضرورت اقدامات تقنینی جامع، مؤثر و متناسب جهت مقابله مؤثر با قاچاق انسان در ایران را آشکار می‌سازد.

۲-۳- محیط ناامن خانواده

یکی دیگر از عوامل بسیار مهم که زمینه‌ساز اقدام زنان به روسپی‌گری می‌باشد، بدرفتاری و پرخاشگری شوهران با زنان و در برخی موارد با فرزندانشان می‌باشد. این بدرفتاری به شکل های مسامحه و بی‌توجهی به تأمین نیازهای زن و فرزندان، آزار روانی زن مانند توهین، تحقیر و سرزنش، آزار جسمی زن، از قبیل ضرب و شتم شدید و آزار جنسی زن می‌باشد. آزار از نوع مسامحه موجب دشواری‌های مالی و معیشتی برای زنان شده، در حالی که آزار جسمی و جنسی خلأهای عاطفی و مشکلات جنسی را در زنان تشدید نموده است. در میان زنان بررسی شده موارد اول، دوم، سوم، پنجم، یازدهم و دوازدهم آزار شدید جسمی، جنسی و مسامحه (غفلت و بی‌توجهی به تأمین نیازهای زن) را گزارش کردند. لازم به ذکر است که آزارهای جنسی وارده به زنان و تحمیل رابطه جنسی به آن‌ها از سوی شوهرانشان همانند تجاوز می‌تواند نقش تسهیل‌گر روسپی‌گری را از طریق پذیرش و درونی‌سازی نقش «بزار جنسی لذت دیگری بودن» ایفا کند. علاوه بر این، آزارهای روانی‌ای، مانند تهمت خیانت به زنان از سوی همسرانشان اگر به‌طور مداوم و در درازمدت اتفاق بیفتد، می‌تواند موجب تغییر خودپنداره‌ی زن شده و طبق تئوری برچسب تبیین‌کننده این تغییر باشد. لازم به ذکر است که برچسب‌هایی که اجتماع محلی به برخی از زنان که به دلایلی همچون خلأهای عاطفی دارای رفتارهای نابهنجاری مانند خیانت به همسر هستند می‌زند (مانند فاحشه خواندن زن خیانت‌کار به همسر) نیز نقش مهمی در تغییر خودپنداره فرد و پذیرش نقش زن روسپی در آینده ایفا می‌کند. اعتیاد همسران زنان روسپی عامل دیگری است که زمینه‌ساز مشکلاتی مانند مشکلات مالی، عاطفی (تحریک‌پذیری فرد معتاد و بدرفتاری او با مددجو و فرزندانش) و جنسی (تأثیر مواد مخدر در توانایی و رابطه جنسی شخص معتاد و رضایت از رابطه جنسی) برای این زنان می‌باشند. علاوه بر اعتیاد شوهران، اعتیاد زنان نیز نقش بسیار مهمی در روسپی‌گری ایفا می‌کند.

دیگر عللی است که کمک زیادی به حل معضل فحشا خواهد کرد، جذابیتی که خصوصاً پیام‌رسان‌ها برای دختران جوان و نوجوان دارند، آن‌ها را به راحتی در معرض انحرافات جنسی قرار خواهند داد. می‌توان گفت عوامل بسیار زیادی در این زمینه وجود دارند که بدون شناخت ویژگی‌های فحشا نمی‌توان سیاست‌های مداخله‌ای برای پیشگیری، کنترل یا کاهش آن طراحی کرد.

۳-۱- توانمندسازی زنان روسپی از طریق نهادها

روسپی‌گری رفتاری است در مقابل دریافت پول برای پیشگیری از این پدیده توانمندسازی زنان از نظر اقتصادی و وارد کردن این قشر به چرخه اقتصادی از طریق نهادها و سازمان‌ها می‌تواند مؤثر واقع شود. براساس آمار بهزیستی کشور سالانه میلیاردها تومان اعتبار صرفاً برای مراکز بازپروری زنان سازمان بهزیستی به منظور بازتوانی و توانمندسازی زنان روسپی اختصاص داده می‌شود. علاوه بر بهزیستی دستگاه‌های دیگری، از جمله شهرداری‌ها نیز در بعضی از شهرها درخصوص بازپروری زنان روسپی فعالیت دارند که قاعدتاً هزینه‌های بالایی را متقبل می‌شوند. بازگشت زنان آسیب‌دیده به جامعه بدون توانمندسازی و ایجاد بسترهای مناسب می‌تواند باعث ایجاد فقر شدید، طرد اجتماعی و حتی مرگ آن‌ها شود که مهم‌ترین عامل، فقدان رویکرد توانمندسازی ملی است، چراکه اگر این افراد دسترسی به منابع و فرصت‌ها داشته و بتوانند انتخاب کنند، در آن صورت در مسیر توانمندسازی قرار می‌گیرند (دماری و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۵۴-۳۴۳)، ولی متأسفانه اختصاص دادن بودجه‌ای ناچیز به بخش توانمندسازی این قشر برای اتخاذ رویکرد توانمندسازی همه‌جانبه، رقمی حداقلی است که در نگاه بودجه‌ریزان و سیاست‌گذاران در توزیع اعتبار، این زنان همواره در پایین‌ترین ردیف لیست اعتبارات قرار می‌گیرند و این امر حاکی از نگاه غلط سیاست‌گذاران است، چراکه فکر می‌کنند این زنان خود مسبب مشکلاتشان بوده‌اند غافل از آن که اینان از طبقه فرودست جامعه هستند.

بنابراین اگر بخواهیم وضعیت موجود درباره پوشش‌دهی زنان روسپی به خصوص زنانی که خود سرپرست خانوار نیز هستند را بررسی کنیم، تنها محدود به سازمان کمیته امداد و سازمان

شوهر نداشته باشد، صد ضربه تازیانه و اگر شوهر داشته باشد، سنگسار است (صدر، ۱۳۸۲: ۲۱-۱۸) که حکم سنگسار نیز اجرائش نیست. با چنین توصیفی چگونه قانون درصدد جواب منطقی سؤالات و روشن‌سازی ابهامات برمی‌آید. در قانون مجازات عمومی و مجازات اسلامی قانون‌گذار به جرم‌انگاری این پدیده پرداخته است، البته در قانون مجازات اسلامی با تعیین مجازات حدی از این موضوع غفلت کرده و هنگام تصویب قانون این موضوع را مد نظر قرار نداده و برای آن جرم مستقلی در نظر نگرفته است. «شاید تصور قانون‌گذار بر این بوده که با وجود مجازات‌های حدی و نیز مجازات‌های مندرج در فصل هیجدهم از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی، نیازی به جرم‌انگاری مستقل در این رفتار وجود ندارد» (برهانی ۱۳۸۸: ۴۲-۷). این دیدگاه قانون‌گذار در عمل منجر به افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی در جامعه شده است.

۳- راه‌های پیشگیری

پیشگیری از فحشا، از موضوع‌های بسیار مهم و نیاز امروز جامعه ماست. مجموعه تدابیر غیرکیفری است که با از بین بردن یا کاهش بسترهای تحقق گناه و جرم، از وقوع مفسده جلوگیری می‌کند. یکی از مهم‌ترین راه‌های آن حل مشکلات معیشتی و اقتصادی است که تأثیر مستقیمی بر زندگی و معیشت مردم جامعه دارد، بهبود و اصلاح وضعیت اقتصادی و معیشتی جامعه می‌تواند در کاهش این معضل مؤثر واقع شود، چراکه یکی از دغدغه‌ها و اولویت‌های اصلی مردم اقتصادی است که در برخی مواقع عوامل دیگر را تحت تأثیر قرار می‌دهد. رفع مشکلات معیشتی و بهبود اقتصادی جامعه را در مسیر پیشرفت قرار خواهد داد و زنان آن جامعه برای رفع مایحتاج زندگی خود تن به هر پیشنهادی نمی‌دهند و این خود باعث کسادی بازار دلالتان در عرصه فحشا می‌شود. از دیگر راه‌های پیشگیری آگاه‌سازی دختران و زنان جامعه نسبت به این جرم و فساد است، در بعضی از مواقع افرادی بدون اطلاع از عواقب روحی که این معضل برای آن‌ها به وجود می‌آورد، ناآگاهند، و به خاطر مشکلات روحی یا عاطفی و نابسامانی‌های خانوادگی در دام افراد سودجو گرفتار می‌شوند. آگاه‌سازی افراد نسبت به مواد مخدر و استفاده صحیح از وسایل ارتباط جمعی خصوصاً ماهواره و یا پیام‌رسان‌های خارجی مانند اینستاگرام، واتساپ و ... از

زمان ممکن زنان روسپی مستقلاً کسب معیشت کنند و از پوشش خدماتی خارج شوند.

۳-۲- اصلاح و بازنگری قوانین

روسپی‌گری یکی از آسیب‌های اجتماعی است که باتوجه به شرایط امروز جامعه بسیار نگران‌کننده است، با این‌که نهادهای فعلی ادعا دارند که قانون در مورد این قشر آسیب‌دیده مناسب عمل کرده است، لذا نیازی به قانون جدید در این مورد نیست، اما نگاهی به قوانین در این زمینه نشان از ضرورت اصلاح و بازنگری قوانین در این زمینه می‌باشد، زیرا نمی‌توان با مجازات حدی با این ناهنجاری اجتماعی برخورد کرد، ازجمله این مجازات حدی در قوانین: ۱- ماده ۱۰۲ قانون آیین دادرسی کیفری: «انجام هرگونه تعقیب و تحقیق در جرایم منافی عفت ممنوع است و پرسش از هیچ فردی در این خصوص مجاز نیست، مگر در مواردی که جرم در مرئی و منظر عام واقع شده و یا دارای شاکای یا به عنف یا سازمان‌یافته باشد که در این صورت، تعقیب و تحقیق فقط در محدوده شکایت و یا اوضاع و احوال مشهود توسط مقام قضائی انجام می‌شود»؛ ۲- تبصره ۱ ماده ۱۰۲ قانون آیین دادرسی: «در جرایم منافی عفت هرگاه شاکای وجود نداشته باشد و متهم بدو قصد اقرار داشته باشد، قاضی وی را توصیه به پوشاندن جرم و عدم اقرار می‌کند»؛ ۳- تبصره ۲ ماده ۱۰۲ قانون آیین دادرسی: «قاضی مکلف است عواقب شهادت فاقد شرایط قانونی را به شاهدان تذکر دهد.»

در ماده ۶۳۸ قانون مجازات اسلامی آمده است: «هرگاه کسی علناً در انظار و اماکن عمومی و معابر تظاهر به عمل حرامی کند، علاوه بر کیفر عمل به حبس از ۱۰ روز تا ۲ ماه یا تا ۷۶ ضربه شلاق محکوم خواهد شد و در صورتی که مرتکب عملی شود که نفس آن عمل دارای کیفر نباشد، اما عفت عمومی را جریحه‌دار کند، تنها به حبس از ۱۰ روز تا ۲ ماه یا تا ۷۶ ضربه شلاق محکوم خواهد شد.»

«در قوانین پس از انقلاب تعریفی برای روسپی‌گری ارائه نشده است و قوانین موجود صرفاً احکامی درباره زنان روسپی‌گر دارد و در مورد دلایان احکامی پیشگیرانه و مجازاتی درخور این جرم وضع نکرده است، از آنجایی که در فقه و حقوق از واژه روسپی‌گری استفاده نشده است، لذا نقصی در قوانین جزایی ایران مشاهده می‌شود و باید در مواد قانونی مربوطه بازنگری شود، همچنان‌که اگر این سؤال همواره پرسیده شود که ادله

بهبیستی با بودجه ناچیز می‌شود که باید به‌طور غیرمستقیم نیز منابع دیگری در ردیف‌های بودجه جهت بهبود وضعیت این قشر پیش‌بینی شود، به‌علاوه مشکلی که در این زمینه نیز نمایان می‌شود، این است که علاوه بر سیاست‌ها و برنامه‌های مربوط به این گروه در چهارچوب قانون تأمین این قشر آسیب‌دیده طراحی نمی‌شود و مبانی قانونی وسیع‌تری در این زمینه وجود دارد. در هر حال مشاهده وضعیت این قشر در جامعه می‌تواند ناکارآمدی قوانین در جامعه را نشان دهد که ضرورت بازنگری به رویکرد قانونی موجود تأکید دارد (قربانی، ۱۴۰۰: ۱۴-۱).

اما در کنار نهادهای دولتی باید نهادهای غیردولتی نیز در این مرحله وارد شوند، اما متأسفانه تقویت و گسترش سازمان‌های غیردولتی به‌عنوان یکی از راهکارهای مؤثر در حمایت و توانمندسازی زنان آسیب‌دیده اجتماعی در کشور ما هنوز جایگاه خود را پیدا نکرده است. چرا و علت چیست؟

نهادهای غیردولتی به‌دلیل بدنامی و دیدگاه منفی که اجتماع نسبت به این قشر دارند، کمتر در این زمینه وارد می‌شوند و تا جایی که می‌توان گفت غیرفعال هستند. عدم پذیرش زنان آسیب‌دیده توسط جامعه، مسائل هویتی فرزندان که نتیجه یک رابطه نامشروع‌اند، دیدگاه جامعه را نسبت به این قشر بدبین کرده است که این امر در زمینه اشتغال برای آن‌ها مشکل‌آفرین است، چراکه تجربه جنسی این زنان روی اشتغال‌شان نیز تأثیر می‌گذارد و ممکن است کارفرمایشان قصد سوءاستفاده از آن‌ها را داشته باشد. بنابراین در کل می‌توان گفت نگرش مسؤولان و مردم نسبت به این قشر منفی است که توانمندسازی این قشر را با مشکل روبه‌رو می‌کند، چراکه هیچ‌وقت به‌عنوان یک قشر آسیب‌دیده به زنان روسپی نگاه نمی‌شود.

در نگرشی حمایتی این گروه به‌عنوان قشری علیل و ضعیف محسوب می‌شوند که تا پایان عمر وابسته به درآمد اقتصادی از طریق روابط جنسی هستند، درحالی‌که در نگرش خدماتی به‌خصوص رویکرد توانمندسازی بر تقویت توانایی‌های بالقوه این قشر و ضرورت ارائه خدماتی که حق قانونی آن‌هاست، تأکید دارد، چراکه این نگرش (خدماتی) بر آن است تا در حداقل

۳-۳- حکم تعزیری دادن جهت پیشگیری از فحشا

همان‌گونه که قبلاً نیز اشاره شد، افرادی که به هر نیتی رفتار و اعمالی را انجام می‌دهند که به‌نوعی ارتباط با تمایلات جنسی دارد به‌دلیل نداشتن سوءنیت و قصد مجرمانه مبنی بر جریحه دار کردن عفت عمومی می‌بایست با برخورد مناسب، از قبیل تذکر، اخطار و جزای نقدی بر حسب شدت عمل اصلاح شوند (عنصری‌فرد، ۱۳۸۴: ۱۰۱)، اما با مرتکبین اصلی باید برخورد قاطع شود و با وضع قوانین سختگیرانه علیه این معضل مقابله گردد. بنابراین حکم تعزیری دادن به این پدیده فحشا تنها راهکاری است که با تمسک بدان می‌توان با این پدیده مقابله کرد و آن را تحت کنترل قوانین قرار داد، چراکه جرم تعزیر به مجازات فرد در حوزه عمل ارتكابی می‌پردازد (برهانی، ۱۳۸۸: ۴۲-۷). حال ممکن است این پرسش مطرح شود که اگر قرار باشد به پدیده فحشا حکم تعزیر داده شود، چگونه راه‌های پیشگیری از این پدیده می‌تواند مؤثرتر عمل کند؟ در پاسخ باید گفت که تعزیر مخصوص مرتکبان محرمات شرعی یا ناقضان مقررات حکومتی است که این اعمال شامل تمام مقرراتی می‌شود که برای حفظ نظم و منافع عمومی وضع می‌شود، پس اطمینان داریم که اگر کسی عمل حرامی مرتکب شد (فحشا) مجازات «تعزیر» در انتظارش خواهد بود. از هرچه بگذریم، صحبت از «امتیاز تعزیر» در پیشگیری از پدیده فحشا خوش‌تر است، از آن جهت خوش‌تر به نفع قانون است که مجرمان این ناهنجاری اجتماعی از آن بهره نمی‌برند، زیرا قانون‌گذار در مورد بعضی از این مجرمان سختگیری بیشتری به خرج داده و مرتکبانی را که محکوم به تعزیرات سنگین شده‌اند، از این امتیازها معاف کرده است و امتیازی که مجازات تعزیری نسبت به مجازات حدی در این پدیده شوم دارند، این است که ادله اثبات برخلاف مجازات حدی در مجازات تعزیری بر فرد تحمیل می‌شود، حال اگر فردی چندبار مرتکب رفتار جنسی ممنوع شد، چه به اثبات برسد و چه به اثبات نرسد، محکوم به مجازات تعزیری فحشا می‌شود، چیزی که در مجازات حدی نسبت به آن (ادله اثبات) بی‌اهمیت است و سعی دارد در خفا و پنهان کاری همچنان باقی بماند، اما در حوزه گسترده‌ای که شارع در اختیار قانون‌گذار در جرم تعزیری گذاشته است، فرصتی را فراهم آورده است که بتوان باتوجه به فردی کردن مجازات

اثبات مفسد بودن روسپی‌گری چیست؟ معلوم است که قصد شارع مقدس بر ستر و اختفای مسأله زنا و روسپی‌گری در شرایط عادی جامعه می‌باشد، لذا وجه اثباتی آن به‌گونه‌ای است که مجرمین جنسی، کمتر گرفتار شوند، زیرا از طرفی، عادتاً محال است کسی به این جرم اقرار نماید و حتی توصیه‌های دینی نیز بر ترجیح توبه واقعی به جای اقرار نزد قاضی و حاکم است» (برزگر و سرخه، ۱۳۹۶: ۸۵-۷۷).

«بنابراین باید برای حفظ سلامت و کیان جامعه در ریشه‌کنی فساد که در حال متلاشی‌نمودن جامعه است، باید قوانینی محکم و پیشگیرانه وضع شود که تمام دست‌اندرکاران اعم از دایرکنندگان مراکز فساد و فحشا، سوداگران و قاچاق‌چیان زنان و دختران به اشد مجازات برسند، اعمال قوانین سختگیرانه برای دلالت و دایرکنندگان مراکز فساد مردان، شرکای جنسی زنان منحرف جنسی به‌عنوان متقاضیانی که عرضه حرفه تن‌فروشی را پابرجا می‌دارد، گاه به‌طور محسوسی از نظر دور نگاه داشته می‌شوند. در گفتگو برخی فعالان در این حوزه با زنان روسپی نکات قابل توجهی در باب گردانندگان این معضل به‌دست آمده است که پایگاه اقتصادی - اجتماعی مردان متقاضی یکی از کدهای حاصل‌شده در این زمینه می‌باشد. موضوع تأمل‌برانگیز و هشداردهنده، شیوع انحرافات جنسی در بین لایه‌های مختلف جامعه است که متقاضیان از طبقه اقتصادی متوسط و بالا بودند، گرچه این مسأله قابل تعمیم به همه افراد نیست، اما نشان از این دارد که زنان روسپی در جستجوی پول هستند، آنان در حرفه خود به اولین چیزی که توجه می‌کنند، پول مشتریان تشنه است» (ربانی خوراسگانی و قانع عزآبادی، ۱۳۹۴: ۶۸-۴۹). «نبود اعمال سختگیرانه قوانین ایران را محلی امن برای قاچاق زنان و دختران کرده است که به‌دنبال غیرقانونی‌بودن روسپی‌گری، نهادهای حمایتی و قضایی به حقوق این افراد توجه نخواهند کرد و در نتیجه، این افراد مورد سوءاستفاده و استثمار قرار می‌گیرند» (موریس، ۱۳۸۱: ۲۶۲-۲۵۳). به‌خاطر فقدان قانون مدون در حقوق ایران، در بین متون حقوقی معطل مانده است، درحالی‌که در قوانین بین‌الملل در رابطه با قاچاق انسان قوانین مستقلی وجود دارد، اما در کشور ایران این‌گونه قوانین تدوین نشده است و حقوق ایران در این زمینه ساکت است.

سیاستی افتراقی بین مرتکبین حرفه‌ای در این حوزه و و مرتکبینی که به علت فقر و درماندگی به این ناهنجاری روی آورده‌اند، تمیز قائل شد و با هریک به نحوی برخوردی مناسب با جرم داشت.

نتیجه‌گیری

بزهکاران از لحاظ برخی از ویژگی‌های شخصیتی از افراد عادی متفاوت هستند؛ فقدان انگیزه پیشرفت، خشم، تنفر و احساس دشمنی، رفتارهای خرابکارانه در کودکی، فقدان کنترل تکانه، فراشناخت ضعیف، مشکلات خانوادگی و اجتماعی، عدم وجود روابط نزدیک پایدار و اختلال‌های روانی و آشفتگی‌های هیجانی، از مشکلات چشم‌گیر این افراد هستند. فقر، بیکاری، اعتیاد، ازدواج اجباری، زیاده‌خواهی یا تنوع‌خواهی از سوی مردان، وجود فضای یأس و ناامیدی، نبود امکانات برای ازدواج، ازدواج مجدد مردان و جدایی از همسر از مهم‌ترین دلایل بروز جرم فحشا است. نتایج یافته‌های تحقیق نشان داد که بین زنان روسپی و غیرروسپی از نظر عواملی چون خشونت در خانواده، نظارت و کنترل خانواده، اعتقادات مذهبی فرد، اعتماد به نفس، تنوع‌طلبی، انحرافات خانوادگی و انتقادپذیری تفاوت دارند. نتیجه‌ای که در این بحث به دست می‌آید، حاکی از آن است که ترویج فساد و فحشا با مشاهده جامعه امروزی رو به افزایش نهاده و سلامت جامعه را مورد تهدید قرار داده است، به طوری که رواج این ناپهنجاری به افراد در سنین پایین نیز گسترش یافته است، حال با توجه به چنین رواجی به نظر می‌رسد پدیده فحشا مسأله ساده‌ای نیست که بتوان به راحتی آن را ریشه‌کن کرد، بحث‌هایی که در بالا ذکر شد به ما کمک می‌کند تا درک کنیم روسپی‌گری یک رفتار جنسی یا یک سبک زندگی مبتنی بر انتخاب شخص نمی‌باشد، بلکه یک رفتار مبتنی بر بقا و زنده ماندن برای فرد می‌باشد (کسب درآمد). بنابراین حمایت از زنان فقیر و تهی‌دست مخصوصاً زنان سرپرست خانوار از سوی سازمان‌های دولتی و مردم‌نهاد می‌تواند تا حدودی حل معضل را در مرحله اولیه حل کند. توانمندسازی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و آموزشی و روحی زنان روسپی و زنان در معرض آسیب، شناسایی خانواده‌های بی‌سرپرست و بدسرپرست و بیرون آوردن کودکان و به‌ویژه دختران از این شرایط خانوادگی و فراهم‌آوردن شرایط زندگی عادی در مؤسساتی که به این

منظور تأسیس می‌شوند و حتی واگذاری تکفل این کودکان به خانواده‌های واجد شرایط، حمایت مالی از زنان سرپرست خانوار و فراهم‌آوردن شرایط کاری در کارگاه‌های سالم، پیشگیری و جلوگیری از اعتیاد به‌ویژه والدین، ایجاد مؤسساتی که زنان بی‌خانمان و بی‌پناه را سامان‌دهی کنند و تلاش برای بازپروری علمی زنان روسپی در مراکز بهزیستی، از جمله راهکارهایی است که می‌توان برای حل این مسأله اجتماعی رو به گسترش ارائه داد.

ملاحظات اخلاقی: در این پژوهش تمامی ملاحظات اخلاقی رعایت گردیده است.

تعارض منافع: نگارش این مقاله، فاقد هرگونه تعارض منافی بوده است.

سهم نویسندگان: انفرادی.

تشکر و قدردانی: ابراز نشده است.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین مالی انجام گرفته است.

منابع و مأخذ

الف. منابع فارسی و عربی

- قرآن کریم.

- برزگر، اکبر و سرخه، محمود (۱۳۹۳). «بررسی فقهی و حقوقی روسپی‌گری در ایران و راه‌های مقابله با آن». *فصلنامه مطالعات علوم اسلامی انسانی*، ۳(۱۰): ۷۷-۸۵.

- برهانی محسن (۱۳۸۸). «سیاست کیفری ایران در قبال روسپی‌گری». *فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان*، ۱۲(۴۵): ۷-۴۲.

- بنجامین، ساموئل گرین وید (۱۳۷۷). *ایران و ایرانیان (عصر ناصرالدین شاه)*. چاپ اول، تهران: نشر جاویدان.

- جبعی عاملی (شهید ثانی)، زین‌الدین بن علی (۱۴۱۰). *الروضة البهیه فی شرح اللمعه الدمشقیه*. جلد چهاردهم، چاپ سوم، قم: کتابفروشی داوری.

- حر عاملی، محمد بن حسن (۱۴۰۳). *وسایل الشیعه*. جلد هجدهم، چاپ سوم، تهران: مکتبه الاسلامیه.
- خویی، ابوالقاسم (۱۴۲۲). *مبانی تکمله المنهاج*. جلد دوم، چاپ سوم، قم: مؤسسه آثار الإمام الخوئی.
- دبیرخانه‌هم‌اندیشی (۱۳۸۰). *مجموعه مقالات هم‌اندیشی بررسی مسائل و مشکلات زنان- اولویت‌ها و رویکردها*. جلد دوم، چاپ اول، قم: دفتر مطالعات و تحقیقات زنان.
- دماری، بهزاد؛ حیدری، علیرضا؛ مسعودی فرید، حبیب اله و ذکایی، آرزو (۱۳۹۹). «برنامه کشوری بازپروری زنان آسیب دیده اجتماعی در سازمان بهزیستی ایران اهداف- الگوی خدمت- چالش‌ها و راه آینده». *مجله دانشکده بهداشت و نسیئتو تحقیقات بهداشتی*، ۱۸(۳): ۳۴۳-۳۵۴.
- راج، جکرال و راج، جانت ک (۱۳۵۴). *جامعه‌شناسی فقر*. ترجمه احمد کریمی، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۴۱۹). *مفردات الفاظ القرآن*. چاپ دوم، بیروت: دار القلم.
- ربانی خوراسگانی، علی و قانع عزآبادی، فرزانه (۱۳۹۴). «بررسی تجارب زیسته زنان روسپی (مورد مطالعه شهرهای یزد و اصفهان)». *نشریه پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماع*، ۴(۲): ۴۹-۶۸.
- صدر، شادی (۱۳۸۲). «چه کسی باید مجازات شود خریدار یا فروشنده». *مجله زنان*، ۲(۹۸): ۱۸-۲۱.
- عنصری فرد، عباس (۱۳۸۴). *جریحه دار کردن عفت عمومی در حقوق ایران*. چاپ دوم، تهران: انتشارات آریان.
- فاتحی، ابوالقاسم؛ صادقی، سعید و اخلاصی، ابراهیم (۱۳۸۹). «توصیف و تحلیل ویژگی‌های جامعه شناختی و روان شناختی دختران و زنان روسپی در استان اصفهان». *مجله مطالعات اجتماعی ایران*، ۴(۲): ۸۶-۱۰۵.
- فلاحتی علی (۱۳۸۳). «روسپی‌گری و سکوت سنگین قانون». *نشریه بازتاب اندیشه*، ۱۵(۴۹): ۴۸-۶۱.
- قربانی، اسماعیل (۱۴۰۰). «بررسی تطبیقی رویکردهای توانمندسازی زنان روسپی». تهران: دهمین همایش ملی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران.
- کلانتری، کیومرث و زارعی، محمد (۱۳۸۹). «قاچاق زنان به قصد فحشا (از منظر فقه جزایی و حقوق کیفری)». *مجله مطالعات فقه و حقوق اسلامی*، ۲(۲): ۱۲۳-۱۵۲.
- کلینی، یعقوب (۱۳۷۵). *اصول کافی*. تحقیق علی اکبر غفاری، جلد دوم، چاپ ششم، تهران: نشر دارالکتب الإسلامیه.
- مدنی قهفرخی، سعید (۱۳۹۹). *جامعه‌شناسی روسپی‌گری- بررسی آسیب‌های اجتماعی*. چاپ دوم، تهران: نشر بنگاه.
- مقدس فرد، حمید (۱۳۸۱). «شکنجه زرد مروری اجمالی بر زمینه‌های بروز روسپی‌گری». *نشریه کتاب زنان*، ۱۱(۸۹): ۱۸-۱۹.
- موریس، جک (۱۳۸۱). «روسپی‌گری- قوانین- واقعیت‌ها». ترجمه حمزه زینالی، *مجله رفاه اجتماعی*، ۲(۵): ۲۵۳-۲۶۲.
- ناطق پور، محمدجواد (۱۳۸۶). *رویکردی نو در آسیب‌شناسی اجتماعی از نگاه توسعه*. چاپ دوم، تهران: نشر سلمان.
- نامیان، پیمان (۱۴۰۰). «بازشناسی راهبردهای اطلاعاتی در پی جویی جرم قاچاق زنان در قلمرو اتحادیه آفریقا با تأکید بر کنوانسیون‌های بین‌المللی». *مجله مطالعات پلیس زن*، ۱۵(۳۴): ۱۰۲-۱۲۹.

ب. منابع انگلیسی

- Pateman, C (1995). *The Sexual Contract*. 1st ed., California: Stanford University Press.
- De Beauvoir, S (1989). *in Feminist Thought*. 1st ed., Oxford: Westview Press.
- Hunt, L (1993). *The Invention of Pornography Obscenity And The Origins of Modernity*. 2nd ed., New York: Publisher MIT Press.